

***Jornada el dret a decidir
El Testament Vital***

***Les persones grans i la
dignitat***

**Dra. Mercè Tabueña Lafarga
17 de març de 2010**

TRES EIXOS

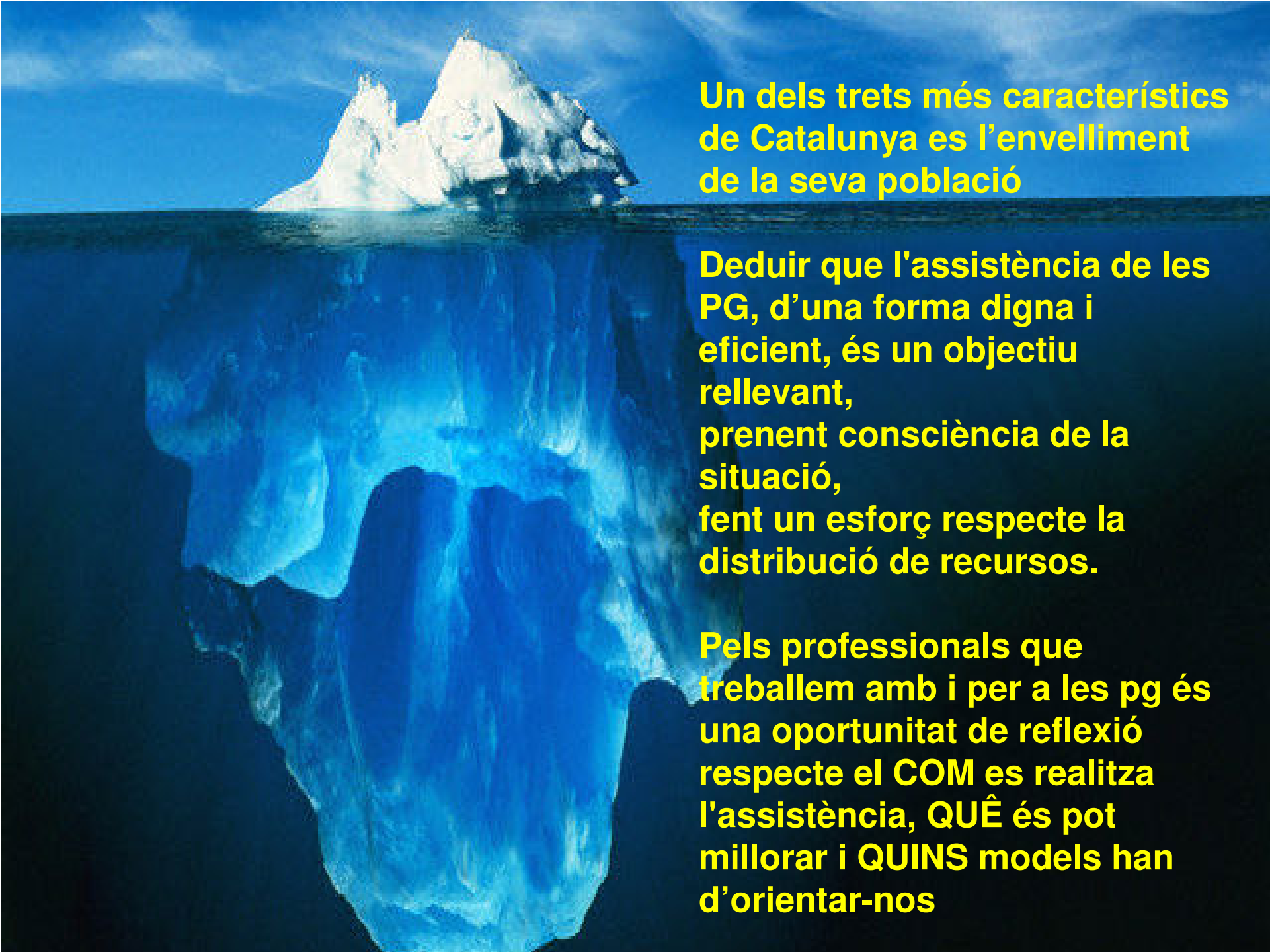
Drets i valors
-Autodeterminació
-Dignitat
-Respecte
-Maltractaments

*Persones en
situació de
Vulnerabilitat*

-Persones grans

*Equip de
Professionals
Socio sanitaris*

-Bon tracte
-Formació
-Recerca

An iceberg floating in the ocean. The tip of the iceberg is visible above the water surface, while the much larger, submerged part is visible below. The sky is blue with some clouds, and the water is dark blue.

Un dels trets més característics de Catalunya es l'envelliment de la seva població

Deduir que l'assistència de les PG, d'una forma digna i eficient, és un objectiu rellevant, prenent consciència de la situació, fent un esforç respecte la distribució de recursos.

Pels professionals que treballem amb i per a les pg és una oportunitat de reflexió respecte el COM es realitza l'assistència, QUÈ és pot millorar i QUINS models han d'orientar-nos

***L'envelliment de la població fa pales necessitats
que desborden tant el sistema de salut com el de
serveis socials, i no desperten interès,
ni la política social
ni en la societat en general***

Pequena tienda de quincalla

Kleiner Kramladen

Un bric-à-brac

la dignitat

- *El respecte a l'autodeterminació de les persones es un dret que es fonamenta en la pròpia dignitat.*
- *La dignitat humana es fa evident quan es dóna un reconeixement recíproc dels drets*
- *A les persones ens mou la compassió davant el patiment, i desitgem felicitat i justícia, ens identifiquem com una espècie dotada de dignitat.*
- *Reconeixem en cada persona un valor intrínsec, sense discriminació per edat, raça, sexe, color, religió, opinió política o qualsevol altra circumstancia social o individual.*
- *L'edat no és una malaltia i ,en cap cas , pot ser un criteri que justifiqui qualsevol limitació dels seus drets.*

“Veus absents” (OMS, INPEA, 2002).

La manca de respecte i la pèrdua de la dignitat són les formes més doloroses de maltractament segons les persones grans que varen participar en l'estudi internacional.

- Dret a ser tractats com iguals, al marge de l'edat que es tingui (edatisme,)
- Dret a elegir com volen viure i morir. Cada persona té una idea particular i exclusiva d'entendre com desitja viure, amb qui, on, com ser atesa i també com morir, basada en les seves creences o valors personals, culturals o religioses i les preferències.
- Dret a tenir el control en les seves decisions sobre la planificació de la seva cura sanitària. (DVA)
- Dret a mantenir la seva autonomia i independència, sense sentir-se com una càrrega per a la família i per la societat.

(Woolhead, Calnan, Dieppe & Tadd, 2004)

La dignitat queda afectada quan hi ha:

- Exclusió de les converses
- Tracte impersonal
- Tracte infantil (infantilització) i/o poc respectuós
- Poca intimitat

Els experts auguren l'augment de la vulneració de drets

Aquest serà inevitable degut a:

- El progressiu envelliment de la població
- Augment de demències progressives i degeneratives (factor de risc)
- Noves formes de família i canvis en la seva funció.
- La solitud i l'aïllament.
- Major i millor defensa dels drets de les persones grans (cartes de drets, autotutela, voluntats anticipades i altres)

- Demències tipus Alzheimer, càncer, la sida, accidents, intervencions quirúrgiques són alguns dels molts obstacles que ens poden ocasionar un període, més o menys llarg, d'incapacitat mental irreversible.
- Durant aquest període es prenen decisions que afecten tant la quantitat com la qualitat de la vida de la persona afectada.
- L'ús del document "VA" està pensat per definir la voluntat d'una persona vers la seva cura futura i, per extensió ajudar a les persones que han de prendre les decisions en el seu lloc, quan aquesta no ho pot fer

- L'instrument permet conèixer quines són les preferències d'una persona respecte als tractaments a aplicar en el final de la vida.
- D'aquesta forma en el moment en que no sigui capaç de decidir, aquells que tinguin cura sàpiguen quina va ser la seva voluntat que va manifestar en el moment que podia decidir.

És una prolongació del principi d'autonomia

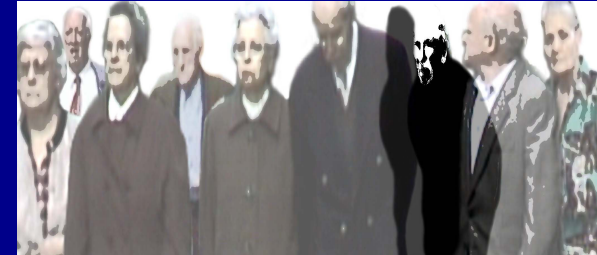

Evolució Voluntats Anticipades

- A partir de l'any 2000 s'ha produït un gran desenvolupament legislatiu sobre les VA.
- El Conveni sobre Drets Humans i Biomedicina (Oviedo-1997) en vigor des del dia 1 de gener de 2000, marca un punt d'inflexió rellevant., Art. 9
 - ***"Seran presos en consideració els desitjos expressats anteriorment respecte una intervenció mèdica per una persona que , en el moment de la intervenció, no es troba en situació d'expressar la seva voluntat"***

Evolució Voluntats Anticipades

- El Parlament de Catalunya el 29 de desembre de 2000 va aprovar la llei sobre els **drets d'informació concernent a la salut i a l'autonomia del pacient**, i a la documentació clínica.
- L'objectiu bàsic és aprofundir en la concreció pràctica dels drets a la informació, al consentiment informat i a l'accés a la documentació clínica dels ciutadans de Catalunya en l'àmbit sanitari, **recollint la filosofia del principi d'autonomia**

Evolució Voluntats Anticipades

- El decret 175/2002, de 25 de juny, es regula el **registre de voluntats anticipades**

<http://www.gencat.cat/diari/3665/02170076.htm>

- **Estatut d'autonomia de Catalunya** (DOGC núm. 4680, de 20.7.2006)¹

- Art. 15 "Totes les persones tenen dret a viure amb dignitat, seguretat i autonomia, lliures d'explotació, de maltractaments i de tota mena de discriminació..."

- **Article 20: "dret a viure amb dignitat el procés de la mort"**

Totes les persones tenen dret a expressar llur voluntat d'una manera anticipada per tal de deixar constància de les instruccions sobre les intervencions i els tractaments mèdics que puguin rebre, que han d'ésser respectades, en els termes que estableixen les lleis, especialment pel personal sanitari quan no estiguin en condicions d'expressar personalment llur voluntat.

<http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/dir1961/doc32031.html>

Noves formes de maltractament

- Experimentació.
Acarnissament terapèutic i/o
Obstinació diagnòstica i terapèutica.
- Utilització abusiva de les persones grans per a experiments ***sense el seu consentiment o contra la seva voluntat.***

Dictamen Comitè Econòmic i Social Europeu sobre els maltractaments a les persones d'edat avançada 2008/C 44/24)

***TOTES LES FORMES DE MALTRACTAMENT
AFECTEN GREUMENT LA SALUT***

RECERCA

- Tot aquest avenç legislatiu, normatiu i documental (Documents Sitges 2000 i 2009) ha d'anar acompanyat de recerca tant des de la vessant sanitària com social.
- Des del Departament de Treball Social i Serveis Socials de la Universitat de Barcelona el Grup **d'investigació GRITS** ha iniciat una línia de recerca centrada en el Treball Social en famílies.
- L'any 2009 la Fundació "Víctor Grífols i Lucas" va concedir una beca per dur a terme una recerca per generar coneixement sobre el Treball Social amb famílies i la Bioètica amb la recerca titulada "**El Treball Social amb famílies: la responsabilitat dels Treballadors Socials en l'autodeterminació dels col·lectius més vulnerables**"

Cuidar és tasca interdisciplinària

Cuidado o cura (anglosaxó) / curar o sanar

- Des de la Bioètica (Hasting Center-1996) es planteja que la finalitat de la medicina ha d'anar més enllà de guarir la malaltia. Es tracta d'equilibrar la cura i l'atenció, en definitiva humanitzar l'assistència.
- En situacions de dependència és quan es lliguen més els aspectes mèdics, socials, familiars, afectius...cercant la comprensió.

La bona practica Professional

- El **bon tracte** és una conseqüència de la exigència d'equitat i de justícia social que abasta al conjunt dels actors socials.
- El concepte **bon tracte** neix en l'àmbit professional a l'amper de conceptes referencials importants, entre ells:
 - El concepte de *beneficència* detallat en l'Informe Belmont (1979)
 - Des de la Psicologia (**C. Rogers**) referent a la comunicació ens descriu unes dimensions relacionades amb la practica del bon tracte

Així, el **bon tracte** prové de la inquietud dels professionals que busquen activament formes que permeten avançar i no caure en el desànim que provoca l'elevada complexitat que presenten les situacions de vulneració de drets.

- *Un dels fonaments del **bon tracte** és el respecte per la persona objecte de la nostra activitat, la seva singularitat i dignitat*

Els principis que han de guiar la intervenció dels professionals

- 1.- Preservar els drets de les persones, entre altres:
 - Dret a l'autodeterminació, i per tant, a la possibilitat de rebutjar o acceptar a rebre ajuts
 - Dret a gaudir de tota la informació
 - Dret a tenir les necessitats bàsiques cobertes (lleï d'aliments)
- 2.- Preservar, tant com sigui possible, les relacions personals i desitjos.
- 3.- Intervenir, sense perjudicis ni judicis de valor

- Informació i formació (formació obligatòria en geriatria/ troncal; maltractaments, abús i violència)
- Rebuig per a la intervenció
- Dificultats en els circuits, gestions, tramitacions judicials i altres recursos.
- Absència de recursos específics per p.g. en situació de maltractament.
- Els professionals (Treballadors Socials, Psicòlegs, Metges, infermeria i altres) manifesten una gran solitud davant una avaluació global i per elaborar un pla d'actuació.

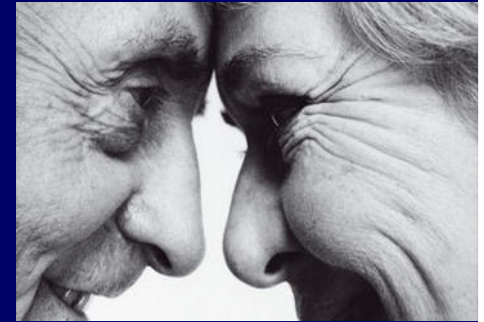
- ✓ La complexitat de les situacions de vulnerabilitat **GENERA** sensació de fracàs, culpabilitat i inseguretat.
- ✓ És del tot necessari la coordinació i **col-laboració amb altres professionals** ja que des d'una sola disciplina no és possible abordar aquestes situacions.
- ✓ **Avaluar la capacitat de les persones** per saber en que moment deixa de ser capaç de decidir, i per tant no poder prendre les seves decisions (principi d'autonomia).
- ✓ La situació on les persones grans presenten **aptituds parcials** és la que genera més dubtes i més incomoditat als professionals.

ALGUNS INERROGANTS

- Quina és la millor manera d'informar a les persones sobre el document de VA?
- En quin moment s'hauria de fer?
- En un procés de malaltia?
- On? En consultori d'atenció primària en salut? En el centre de serveis socials? En residències geriàtriques?
- Quin professional o professionals haurien d'intervenir?

Generar Programes

1. Promovent l'autonomia (autodeterminació) amb campanyes de difusió per a la informació i sensibilització, dirigides a tota la població
2. Reforçant els serveis de proximitat (socials i de salut) per assessorar i introduir el tema en les converses, amb material de suport.
3. Programant actuacions orientades a donar informació, assessorament i suport a les famílies cuidadores, exposades a un elevat nivell de pressió
4. Promovent el seu accés a les tecnologies de la informació i la comunicació

- La formació, la informació, coordinació, la sensibilització i la implicació de les noves generacions des de els seus centres d'estudis provocarà que deixem d'estar d'esquena al dolor, la solitud, la malaltia i la mort

**2010 ANY
EUROPEU
DE LLUITA
CONTRA LA
POBRESA I
L'EXCLUSIÓ
SOCIAL**

**Una persona
informada
difícilment
serà vulnerada**

**Millorant la
situació de
les nostres
persones
grans
millorarem la
societat.**